

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีต่างๆได้พัฒนาไปอย่างมากทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น อีกทั้งลักษณะในทางภูมิศาสตร์ของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันทำให้ทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละประเทศมีลักษณะแตกต่างกันตามไปด้วย ส่งผลให้คนในแต่ละประเทศจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันเพื่อนำมาตอบสนองความต้องการ โดยอาจเริ่มต้นจากการใช้สินค้าแลกเปลี่ยนกับสินค้าและพัฒนามาเป็นใช้สินค้าแลกกับเงินซึ่งเกิดเป็นสัญญาซื้อขายนั่นเอง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศดำเนินไปอย่างแพร่หลายและมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยธรรมชาติของสัญญาซื้อขายนั้นต้องประกอบด้วยหนี้ของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ขาย” มีหนี้ที่จะต้องส่งมอบสินค้า ส่วนคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ซื้อ” มีหนี้ที่ต้องชำระราคาค่าสินค้า ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อมีสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นแล้ว ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการส่งสินค้าระหว่างประเทศและสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการชำระราคาค่าสินค้าระหว่างประเทศตามมาด้วย

โดยในประเด็นเรื่องการชำระราคาค่าสินค้าระหว่างประเทศ อาจทำได้หลายวิธี เช่น Open Account , Cash or Advance Payment , Bill of Collecttion , Letter of Credit เป็นต้น ซึ่งการชำระเงินในแต่ละประเภทต่างก็มีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกันและเหมาะสมกับการค้าขายในแต่ละประเภทที่แตกต่างกันออกไป แต่หากจะกล่าวถึงวิธีการชำระราคาที่เป็นวิธีที่เป็นธรรมและปลอดภัยกับทั้งผู้ซื้อและผู้ขายมากที่สุดนั้น คงต้องกล่าวถึงการชำระด้วย “เลตเตอร์ออฟเครดิต”

การชำระราคาค่าสินค้าด้วยวิธีการเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้นเป็นกรณีที่ธนาคารจ่ายเงินไปให้แก่ผู้ขายสินค้าแทนผู้ซื้อสินค้าเมื่อผู้ขายสินค้าสามารถแสดงเอกสารได้ตามที่กำหนดไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิต ในทางปฏิบัติ เมื่อธนาคารจ่ายเงินไปให้ผู้ขายแทนผู้ซื้อแล้วธนาคารมักจะระบุ

ในเอกสารการขนส่งให้ธนาคารเป็นผู้รับของ เพื่อเป็นการประกันอย่างหนึ่งว่าเมื่อสินค้าส่งมาถึงหรือครบกำหนดตามเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้วนั้นหากลูกค้าไม่มีเงินมาจ่ายให้ธนาคาร ลูกค้าก็จะไม่มีสิทธิไปปรับสินค้าจากการขนส่งได้ตราบดีที่ธนาคารยังไม่ได้สลักหลังเอกสารการขนส่งให้ข้อเท็จจริงที่มักเกิดขึ้นในทางปฏิบัติ คือ ผู้ซื้อสินค้ามักจะไม่จ่ายเงินมาจ่ายธนาคารตามสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต ธนาคารจึงหาทางออกที่เป็นประโยชน์แก่ตนและผู้ซื้อสินค้ามากที่สุด กล่าวคือธนาคารต้องการได้รับชำระหนี้ ส่วนผู้ซื้อสินค้าต้องการที่จะนำสินค้าที่ซื้อไปขายต่อหรือนำไปใช้ประโยชน์เพื่อแสวงหากำไรในทางการค้าต่อไป ดังนั้นธนาคารจึงยอมให้ผู้ซื้อสินค้าสามารถนำสินค้าที่สั่งซื้อมานั้นไปขายหรือใช้ประโยชน์เพื่อแสวงหากำไรก่อนได้ แล้วค่อยนำเงินมาชำระแก่ธนาคาร โดยการที่ธนาคารจะอนุญาตให้ผู้ซื้อสินค้านำสินค้าออกไปจำหน่ายได้นั้นธนาคารจะเรียกร้องให้ผู้ซื้อสินค้าทำสัญญา ทรรศวิธีที่ไว้แก่ธนาคาร เพื่อเป็นการยืนยันว่าเมื่อขายหรือใช้ประโยชน์เพื่อแสวงหากำไรจากสินค้านั้นแล้วจะนำเงินมาชำระหนี้ตามสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตแก่ธนาคาร สัญญาทรรศวิธีที่เป็นที่นิยมใช้ในกระบวนการค้าระหว่างประเทศมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานและในประเทศไทยก็ได้มีการนำสัญญาทรรศวิธีที่มาใช้ในทางการค้าเป็นเวลานานแล้วเช่นกัน เนื่องจากช่วยให้ผู้ประกอบการค้าเกิดสภาพคล่องในการค้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจถือได้ว่าสัญญาทรรศวิธีที่เป็นขึ้นส่วนที่สำคัญที่ทำให้การค้าระหว่างประเทศดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

ดังนั้นเมื่อสัญญาทรรศวิธีที่เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายแล้ว สิ่งก็ตามมาก็คือการเกิดประเด็นโต้แย้งเกี่ยวเนื่องด้วยเรื่องสัญญาทรรศวิธีที่ นำไปสู่การฟ้องคดีต่อศาลซึ่งเมื่อเป็นคดีพิพาทขึ้นสู่ศาลและประเด็นสำคัญที่ตามมาคือศาลจะนำกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ใดมาปรับใช้แก้คดี เนื่องจาก ณ ปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังคงไม่มีกฎหมายเฉพาะในเรื่องนี้แม้แต่ฉบับเดียวเลยซึ่งศาลเองก็จะปฏิเสธไม่ตัดสินคดีโดยอ้างเหตุผลว่าไม่มีกฎหมายจะปรับใช้แก้คดีไม่ได้ ตามมาตรา 134 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในทางปฏิบัติศาลไทยจึงนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้แก้คดีในฐานะบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งตามมาตรา 4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งตีความว่าสัญญาทรรศวิธีที่เป็นเอกเทศสัญญาประเภทสัญญาไม่มีชื่อชนิดหนึ่ง การนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับจึงอยู่ในรูปแบบที่เทียบเคียงโดยนำลักษณะของเอกเทศสัญญาต่างๆมาปรับใช้ รวมทั้งในเรื่องของหลักทั่วไป เช่น นิติกรรมสัญญา หนี้ ทรัพย์ เป็นต้น มาตัดสินคดีด้วย ซึ่งการนำหลักกฎหมายเหล่านี้มาวินิจฉัยคดีของศาลเองก็ไม่น่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันจึงเป็นที่มาของปัญหาที่จะหยิบยกขึ้นมาทำการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เพื่อหาข้อสรุปถึงสัญญาทรรศวิธีที่ตามกฎหมายไทยว่าเป็นในลักษณะใดเพื่อความเป็นเอกภาพทางกฎหมาย

อีกทั้งเมื่อประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะในการใช้บังคับนั้น ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ยังมุ่งศึกษาถึงประเด็นว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายเกี่ยวกับเรื่อง สัญญาทรัพย์สินเพื่อใช้บังคับไว้เป็นการเฉพาะหรือไม่ และหากควรมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยเรื่อง สัญญาทรัพย์สินที่ใช้บังคับโดยเฉพาะแล้ว กฎหมายนั้นควรมีหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องสัญญา ทรัพย์สินเป็นเช่นไร

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

จากปัญหาของสัญญาทรัพย์สินตามกฎหมายไทยที่เกิดจากความไม่แน่นอนในการนำ หลักกฎหมายมาวินิจฉัยแก้คดีนั้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงมุ่งประสงค์ที่จะทำให้อ่านสามารถเข้าใจ ถึงธรรมชาติของสัญญาทรัพย์สินและเจตนารมณ์ที่แท้จริงของสัญญาทรัพย์สินว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำไปสู่แนวทางในการนำหลักกฎหมายมาปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติและ เจตนารมณ์ของสัญญาประเภทนี้ด้วยเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายมากที่สุด ซึ่ง วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาทั้งในแง่ของกฎหมายและในแง่ของภาคปฏิบัติ เนื่องจากสัญญาทรัพย์สิน นั้นแท้ที่จริงแล้วเกิดจากแนวทางปฏิบัติในทางการค้าระหว่างประเทศดังนั้นการจะศึกษาถึง กฎหมายที่จะนำมาใช้กับสัญญาทรัพย์สินจึงควรที่จะสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติในการค้าที่ เป็นอยู่ ดังนั้นจึงต้องศึกษาสัญญาทรัพย์สินในแง่ของภาคปฏิบัติด้วย เพื่อเป็นแนวทางต่อไปใน อนาคตว่าหากเมื่อศึกษาแล้วพบว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ กฎหมายเกี่ยวกับสัญญาทรัพย์สินในประเทศไทยควรเป็นไปลักษณะใด

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาจะมุ่งเน้นศึกษาถึงสัญญาทรัพย์สินโดยศึกษาเจาะลึกถึงธรรมชาติของ สัญญาทรัพย์สิน ประวัติความเป็นมาทั้งในแง่ของกฎหมายและเศรษฐกิจ โดยจะเน้นศึกษาจาก หลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยซึ่งจะเน้นประเด็น ที่การรวบรวมคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ได้วางหลักในประเด็นสัญญาทรัพย์สินเอาไว้แล้ว วิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของคำพิพากษาเพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นของสัญญาทรัพย์สิน ตามกฎหมายไทยเพื่อจะได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

1.4 วิธีการศึกษา

การศึกษานี้จะใช้วิธีการศึกษาโดยการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลแบบการศึกษาโดยเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือและบทความต่างๆทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งด้วยบทกฎหมาย, คำวินิจฉัย, คำพิพากษาของศาลไทยและต่างประเทศ อีกทั้งยังมีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ต้องปฏิบัติงานจริงเกี่ยวกับสัญญาทรัสต์รีซีท เพื่อให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติและปัญหาที่เกิดขึ้นจริงโดยรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาเพื่อที่จะได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ทั้งในแง่ของกฎหมายและปัญหาในทางปฏิบัติ เพื่อที่จะได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสมที่สุด

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อได้ทำการศึกษาถึงสัญญาทรัสต์รีซีทจนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้ว อาจทำให้แนวทางในการนำหลักกฎหมายมาปรับใช้แก่คดีของศาลเป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์และธรรมชาติของสัญญาทรัสต์รีซีทมากที่สุดเพื่อความเป็นเอกภาพทางกฎหมาย หรืออาจจะนำไปสู่การที่ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยเรื่องทรัสต์รีซีทเอาไว้โดยเฉพาะ ซึ่งจะส่งผลดีแก่ผู้ที่ต้องใช้สัญญาทรัสต์รีซีท เนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนว่ากฎหมายให้สิทธิและหน้าที่ตามสัญญาไว้เพียงใดบ้างเพื่อที่จะได้ปฏิบัติตามนั้นให้ถูกต้อง